

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Norske banker

Likviditet og soliditet

1. kvartal 2016

DATO:
22.06.2016

Innhold

1	LIKVIDITETSRISIKO	6
1.1	Situasjonen i penge- og kapitalmarkedene	6
1.2	Likviditetsreserve	7
1.2.1	Total-LCR.....	7
1.2.2	LCR i norske kroner og andre signifikante valutaer.....	8
1.3	Stabil finansiering	8
1.3.1	Likviditetsindikator 1	9
1.3.2	Net Stable Funding Ratio (NSFR).....	9
2	SOLIDITET	12
2.1	Kapitaldekning	12
2.2	Uvektet kjernekapitaldekning.....	14

Innledning

Rapporteringskravene etter CRD IV ble gjort gjeldende for alle norske finansforetak (eksklusiv forsikrings- og pensjonsforetak) og verdipapirforetak fra og med 1. juli 2014. Det er i rapporten gjort en oppsummering og vurdering av hovedstørrelser på soliditet, uvektet kjernekapitalandel (leverage ratio), likviditetsbuffer (Liquidity Coverage Ratio (LCR)) og langsiktig finansiering (Net Stable Funding Ratio (NSFR)). Utviklingen vises for tre grupper av banker, store banker (DNB Bank, Nordea Bank Norge, SR-Bank, Sparebanken Vest, SpareBank 1 SMN, Sparebanken Sør og SpareBank 1 Nord-Norge), mellomstore banker (øvrige banker med forvaltningskapital over 10 milliarder kroner) og mindre banker (banker med mindre enn 10 milliarder kroner i forvaltningskapital). Tallene er fortsatt under revisjon, og det må tas forbehold om at det kan komme endringer.

Rapporteringskravene er regulert i forordningen, CRR, og nærmere spesifisert i tekniske standarder utarbeidet av EBA. Hoveddelen av de nye rapporteringskravene er kvartalsvise rapporteringer. Foretakene rapporterte kapital, store engasjementer, uvektet kjernekapitalandel, langsiktig finansiering (NSFR) og finansiell rapportering (FINREP) for første gang for 3. kvartal 2014. Rapportering av likviditetsreserven (LCR) startet opp allerede i juli 2014 for alle finansforetak (eksklusiv forsikrings- og pensjonsforetak) med månedlig rapporteringsfrekvens. Krav til LCR ble fastsatt 25. november 2015 og trådte i kraft 31. desember 2015.

Sammendrag

Forholdene i de internasjonale penge- og kapitalmarkedene var generelt gode i første kvartal 2016. Etter noe uro og økte risikopåslag i begynnelsen av året, falt risikopåslagene utover i kvartalet, særlig for seniorobligasjoner. Denne utviklingen har fortsatt i andre kvartal.

Likviditetsreserven (LCR) for bankene (bankkonsern) samlet sett var 158 prosent ved utgangen av første kvartal 2016. LCR økte for alle bankgrupper sammenlignet med første kvartal i fjor. Sammenlignet med årsslutt 2015 økte de store og mellomstore bankenes LCR, mens de mindre bankenes LCR var nær uendret. Alle bankene lå over de angitte minstekravene ved utgangen av første kvartal 2016. Kun 22 banker hadde en LCR under 100 prosent.

Samlet sett for bankene var NSFR 109 prosent ved utgangen av første kvartal 2016, en økning på 1 prosentpoeng fra utgangen av 2015. For de store bankene økte indikatoren med 1 prosentpoeng fra 104 prosent til 105 prosent i perioden. I Baselkomitéens endelige forslag til NSFR anbefales det å innføre minstekrav til indikatoren på 100 prosent i 2018. Ved utgangen av første kvartal 2016 hadde én bank NSFR under 100 prosent.

Bankenes samlede rene kjernekapitaldekning var 14,7 prosent ved utgangen av første kvartal 2016, uendret fra foregående kvartal men betydelig høyere enn i første kvartal 2015, da den var 13,0 prosent. Norske banker, med unntak av én, tilfredsstilte gjeldende minstekrav og bufferkrav til ren kjernekapitaldekning.

Uvektet kjernekapitalandel (LR) i norske banker er jevnt over høyere enn i andre europeiske lands banker. Ved utgangen av første kvartal 2016 var det vektete gjennomsnittet av uvektet kjernekapitaldekning i norske banker 7 prosent.

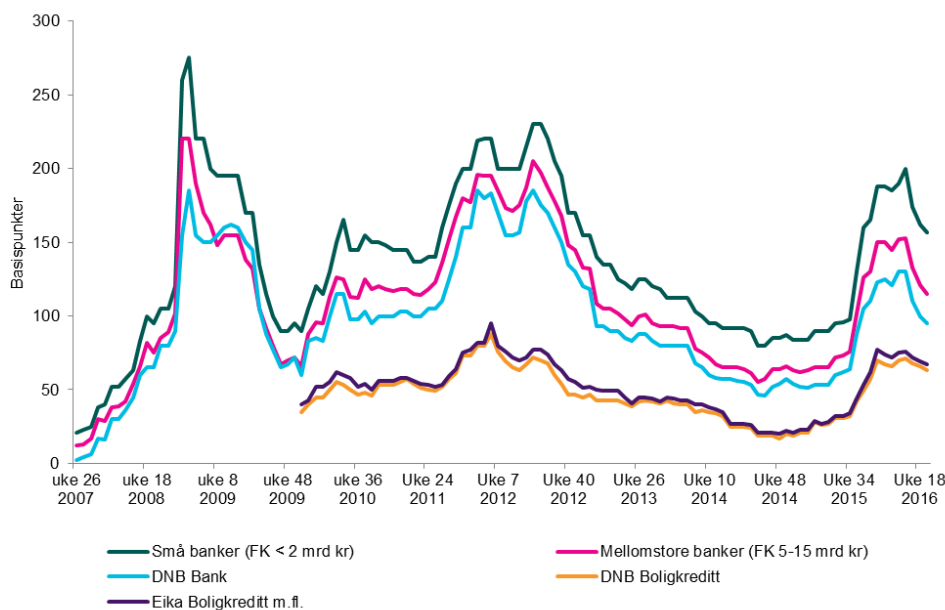
1 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at en bank ikke klarer å innfri sine forpliktelser ved forfall uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger. Bankenes utlån har normalt en betydelig lengre løpetid enn finansieringen, og løpende refinansiering i penge- og kapitalmarkedene nasjonalt og internasjonalt er derfor en viktig faktor. Disse markedene fungerer godt i normale perioder, men kan svikte eller falle helt bort i perioder der tilliten til finansinstitusjonenes inntjening og soliditet svekkes. I slike situasjoner er det vanskelig å dekke løpende finansieringsbehov gjennom markedsfinansiering selv til et rentenivå med en betydelig likviditets- og kredittrisikopremie. Høy andel likvide eiendeler og langsiktig finansiering gjør bankene mer robuste mot markedsuro.

1.1 Situasjonen i penge- og kapitalmarkedene

Forholdene i de internasjonale penge- og kapitalmarkedene var generelt gode i første kvartal 2016. Etter noe uro og økte risikopåslag i begynnelsen av året, falt risikopåslagene utover i kvartalet, særlig for seniorobligasjoner. Denne utviklingen har fortsatt i andre kvartal, se figur 1.1. Usikkerhet knyttet til utviklingen i internasjonal økonomi, særlig i Kina, og til oljeprisen kan påvirke markedene fremover. Også usikkerheten om utfallet av folkeavstemmingen i Storbritannia 23. juni om fortsatt EU-medlemskap har påvirket markedene.

Figur 1.1: DNB Markets indikative påslag for seniorobligasjoner og OMF, 5 år mot 3m-NIBOR. T.o.m. uke 22 2016.

Kilde: DNB Markets

1.2 Likviditetsreserve

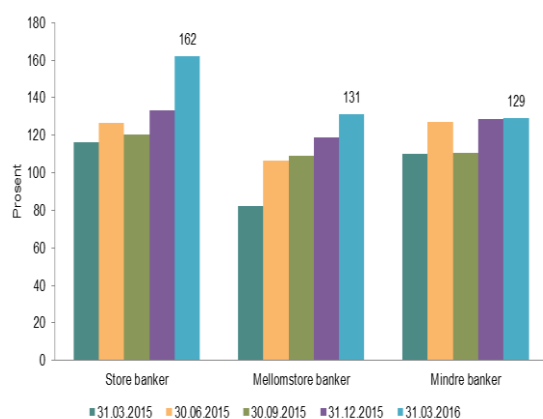
Det er viktig at bankene har tilstrekkelige likviditetsreserver til å tåle en periode med begrenset tilgang på likviditet. Det nye kravet til likviditetsreserve i CRD IV, Liquidity Coverage Ratio (LCR), stiller krav til størrelsen på bankenes likvide eiendeler i forhold til antatt netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid under gitte stressforutsetninger.

Finansdepartementet fastsatte 25. november 2015 regler som gjennomfører krav til likviditetsreserve for norske banker, kredittforetak og holdingforetak i finanskonsern som ikke er forsikringskonsern. Reglene trådte i kraft 31. desember 2015. Per 31. mars 2016 hadde bankene et minstekrav til likviditetsreserve på 70 prosent. Foretak som er systemviktige etter forskrift om identifisering av systemviktige finansforetak, hadde et minstekrav på 100 prosent. For kredittforetak gjelder et minstekrav på 70 prosent fra 30. juni 2016.

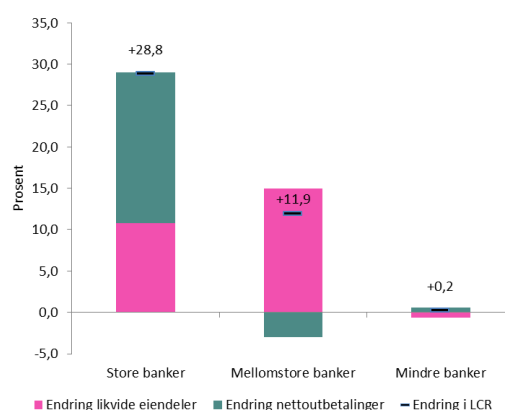
1.2.1 Total-LCR

Total-LCR (totale likvide eiendeler over totale nettoutbetalinger) for bankene (bankkonsern) samlet sett var 158 prosent ved utgangen av første kvartal 2016, en økning fra 132 prosent ved årsslutt 2015 og fra 114 prosent ved utgangen av første kvartal i fjor. Alle bankgruppene hadde en økning i LCR sammenlignet med første kvartal i fjor. Sammenlignet med årsslutt 2015 økte de store og mellomstore bankenes LCR, mens de mindre bankenes LCR var nær uendret, se figur 1.2. For de store bankene bidro både økt beholdning av likvide eiendeler og reduserte nettoutbetalinger til økningen i LCR, mens for de mellomstore bankene var det økt beholdning av likvide eiendeler som alene stod for økningen, se figur 1.3.

Figur 1.2: Total-LCR, vektet gj.snitt

Figur 1.3: Endring i LCR i siste kvartal, dekomponert.

Alle bankene lå over de angitte minstekravene ved utgangen av første kvartal 2016. Av totalt 125 banker, hadde kun 22 banker en LCR under 100 prosent.

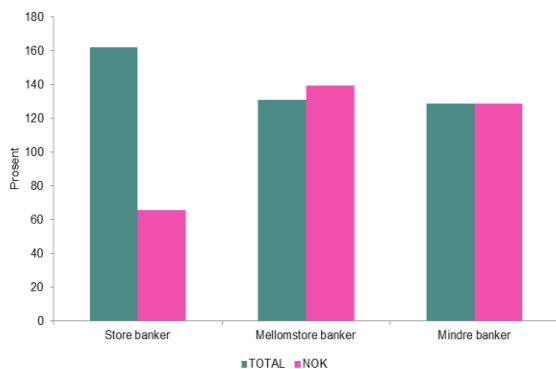
1.2.2 LCR i norske kroner og andre signifikante valutaer

Minstekravet til LCR gjelder kun på totalnivå (alle valutaer sett under ett), men foretaket skal sikre at de holder en tilstrekkelig andel likvide eiendeler i signifikante valutaer¹ til å dekke forpliktelsene i de samme valutaene.

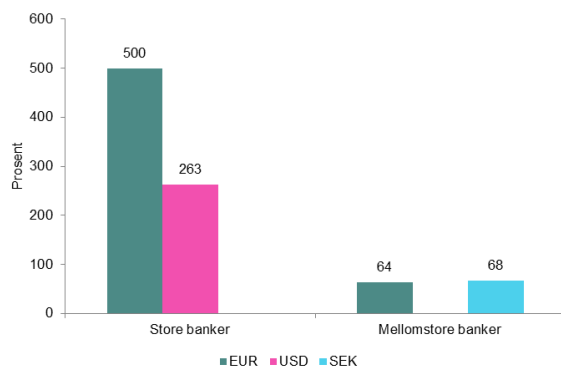
Finanstilsynet følger opp LCR i norske kroner og i øvrige signifikante valutaer i pilar 2, med mulighet til å fastsette krav på individuelt nivå eller felles for foretak med lik risikoprofil. Departementet har i brev til Finanstilsynet bedt tilsynet vurdere krav til LCR i signifikante valutaer, herunder norske kroner, innen utgangen av august 2016.

LCR i norske kroner (totale likvide eiendeler i norske kroner over totale nettoutbetalinger i norske kroner) er markant lavere enn total-LCR. NOK-LCR var 77 prosent for bankene samlet sett ved utgangen av første kvartal 2016, en økning fra 66 prosent ved årsslutt 2015 og fra 54 prosent ved utgangen av første kvartal i fjor. De store bankene har store likviditetsreserver i andre signifikante valutaer enn norske kroner som trekker opp total-LCR. De mellomstore og mindre bankene har mindre likviditetsreserver i andre signifikante valutaer, NOK-LCR er derfor tilnærmet lik total-LCR, se figur 1.4.

Figur 1.4: Total-LCR og LCR i NOK, vektet gj.snitt. per 31.03.16

Figur 1.5: LCR i andre signifikante valutaer enn NOK per 31.03.16

Euro og amerikanske dollar er de viktigste utenlandske valutaene for norske banker, se figur 1.5.

1.3 Stabil finansiering

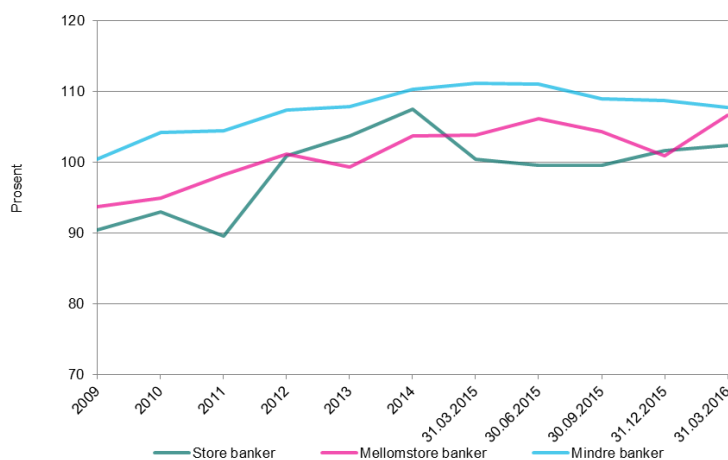
Høy andel kort markedsfinansiering kan svekke bankenes evne til å håndtere perioder med markedsuoro og redusert tilgang på ny finansiering i penge- og kapitalmarkedene. Både likviditetsindikator 1, som Finanstilsynet har benyttet i likviditetsovervåkingen i lang tid, og Net Stable Funding Ratio (NSFR) i CRD IV er begge mål på i hvilken grad bankene finansierer mindre likvide og langsiktige eiendeler med lang og stabil finansiering.

¹ Gjeld i en valuta som utgjør over 5 prosent av foretakenes totale gjeld.

1.3.1 Likviditetsindikator 1

Likviditetsindikator 1 viser bankenes finansiering med løpetid over 1 år som andel av illikvide eiendeler. I finansieringen inngår kundeinnskudd, obligasjonslån, gjeld til finansforetak, ansvarlig lånekapital og egenkapital. Illikvide eiendeler består i hovedsak av utlån til kunder og finansforetak, og pantsatte papirer. Samlet sett for alle bankene var indikatoren 104 prosent ved utgangen av første kvartal 2016. For de store bankene var andelen langsiktig finansiering 102 prosent, en økning på 1 prosentpoeng fra utgangen av 2015, se figur 1.6. For de mellomstore og mindre bankene var andelen henholdsvis 107 og 108 prosent. Det innebærer en økning på 6 prosentpoeng for de mellomstore bankene og nedgang på 1 prosentpoeng for de mindre bankene sammenlignet med utgangen av 2015.

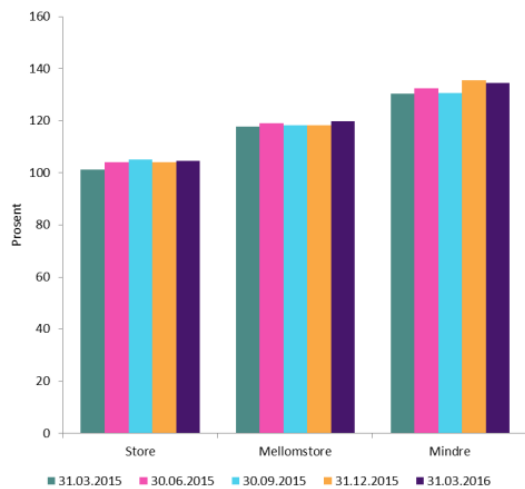
Figur 1.6: Likviditetsindikator 1, norske banker

1.3.2 Net Stable Funding Ratio (NSFR)

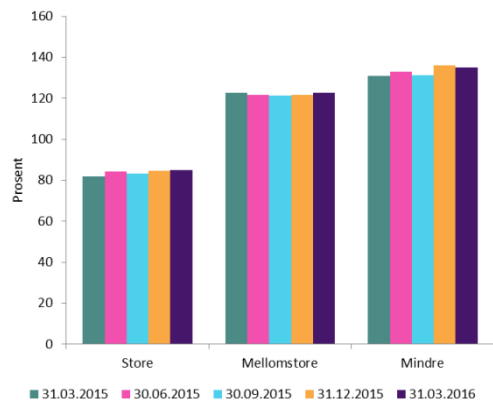
Net Stable Funding Ratio (NSFR) inngår som rapporteringskrav i CRD IV/CRR og måler bankenes tilgjengelige stabile finansiering som andel av nødvendig stabil finansiering. NSFR er ennå ikke ferdig utformet, men det er ventet at EU-kommisjonen vil komme med nærmere definisjon av NSFR innen utgangen av 2016. Inntil en nærmere definisjon av NSFR foreligger i EU, beregnes indikatoren på bakgrunn av Baselkomitéens endelige anbefalinger fra oktober 2014.

Figur 1.7: Total NSFR, vektet gjennomsnitt

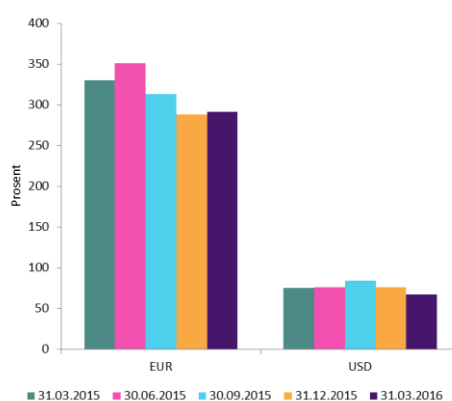

Samlet sett for bankene var NSFR 109 prosent ved utgangen av første kvartal 2016, en økning på 1 prosentpoeng fra utgangen av 2015. For de store bankene økte indikatoren med 1 prosentpoeng til 105 prosent i perioden, se figur 1.7. Økningen skyldtes både en økning i tilgjengelig stabil finansiering og en nedgang i eiendeler som krever stabil finansiering. For de mellomstore bankene økte indikatoren fra 118 til 120 prosent i perioden og for de mindre bankene falt indikatoren fra 136 til 135 prosent. De store bankene har gjennomgående en lavere NSFR enn de mellomstore og mindre bankene. Dette skyldes til dels at de største bankene har en større andel markedsfinansiering enn de mellomstore og mindre bankene, og dels at en betydelig del av dette er kort markedsfinansiering.

Figur 1.8: NOK NSFR, vektet gjennomsnitt

Figur 1.9: NSFR i EUR og USD for store banker.

Ved utgangen av første kvartal 2016 var NSFR i norske kroner 85 prosent for de store bankene, 123 prosent for de mellomstore bankene og 135 for de mindre bankene, se figur 1.8. De store bankene finansierer, i større grad enn de øvrige bankene, sin virksomhet gjennom innlån i utenlandsk valuta. Dermed vil NSFR for norske kroner isolert sett være noe lavere for de store bankene sammenlignet med de øvrige, da de store bankenes eiendeler i norske kroner i mindre grad finansieres med innlån i norske kroner. Foruten norske kroner er euro den viktigste kilden til finansiering for de store bankene. Sammenlignet med eiendeler som krever stabil finansiering i euro, utgjør tilgjengelig stabil finansiering i euro noe under 300 prosent, se figur 1.9. I dollar utgjør tilgjengelig stabil

finansiering omlag 70 prosent av eiendeler som krever stabil finansiering. Når bankene finansierer kroneeiendeler med utenlandsk valuta utsettes de for valutarisiko. For å redusere denne risikoen benytter bankene seg av ulike former for valutabytteavtaler.

Tabell 1.1: Antall banker med NSFR < 100 prosent, totalt og i norske kroner

	Antall NSFR Total <100		Antall NSFR NOK <100	
	31.12.2015	31.03.2016	31.12.2015	31.03.2016
Store	1		4	4
Mellomstore	1	1	1	1
Mindre	1		2	
Alle banker	3	1	7	5

Ved utgangen av første kvartal 2016 var det én bank som hadde en NSFR totalt for alle valutaer under 100 prosent, to færre enn ved utgangen av foregående periode. For NSFR i norske kroner var det fem banker som hadde en indikator under 100 prosent, se tabell 1.1.

2 Soliditet

Minstekravet og bufferkravet til ren kjernekapitaldekning i pilar 1 for norske finansforetak, er 11 prosent av risikovektet beregningsgrunnlag. Minstekravet og bufferkravet i pilar 1 består av ren kjernekapital (4,5 prosent), bevaringsbuffer (2,5 prosent), systemrisikobuffer (3 prosent) og motsyklisk buffer (1 prosent). DNB ASA, Nordea Bank Norge ASA og Kommunalbanken AS er i tillegg pålagt bufferkrav for systemviktige banker og kredittforetak (1 prosent), som gir et totalt minstekrav på 12 prosent for disse foretakene.

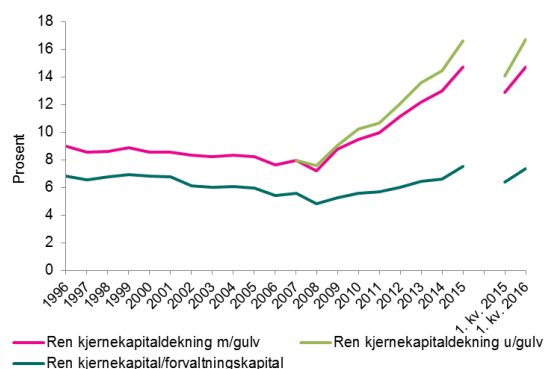
Motsyklisk buffer øker til 1,5 prosent fra og med 30. juni 2016 og bufferkrav for systemviktige banker og kredittforetak øker til 2 prosent fra og med 1. juli 2016. Minstekravet og bufferkravet til ren kjernekapitaldekning blir dermed 13,5 prosent for systemviktige banker og kredittforetak og 11,5 prosent for øvrige banker og kredittforetak, forutsatt at motsyklisk buffer forblir uendret i perioden. Kravene for kjernekapitaldekning og kapitaldekning ligger henholdsvis 1,5 og 3,5 prosentpoeng over kravet til ren kjernekapitaldekning. Pilar 2-krav kommer i tillegg.

2.1 Kapitaldekning

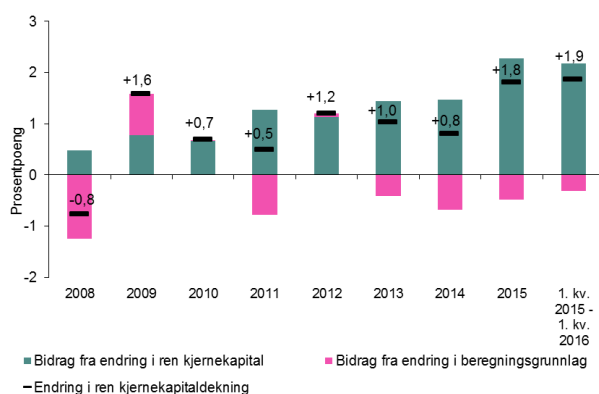
Bankenes samlede rene kjernekapitaldekning var 14,7 prosent ved utgangen av første kvartal 2016. Sammenlignet med foregående kvartal er den uendret, men har økt betydelig fra første kvartal 2015, se figur 2.1. Hele bidraget til økningen har kommet fra økt ren kjernekapital i bankene, i hovedsak gjennom tilbakeholdt overskudd. Beregningsgrunnlaget økte også noe i samme periode, som isolert sett bidrar til fall i ren kjernekapitaldekning, se figur 2.2.

Uvektet ren kjernekapitalandel (ren kjernekapital i forhold til forvaltningskapital) var 7,4 prosent ved utgangen av første kvartal 2016. Den økte med ett prosentpoeng fra samme kvartal året før. Det gjøres oppmerksom på at dette målet skiller seg fra uvektet kjernekapitaldekning som omtalt i punkt 2.2 både når det gjelder telleren (kapitalmålet) og nevneren (eksponeringsmålet).

Figur 2.1 Ren kjernekapitaldekning og uvektet kapitalandel i norske banker/bankkonsern

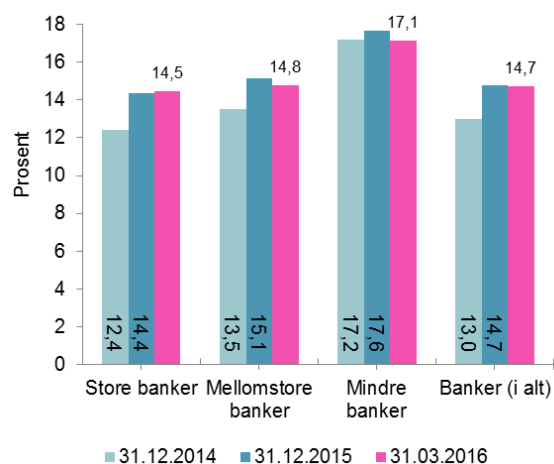

Figur 2.2 Endringer i ren kjernekapitaldekning i samtlige banker/bankkonsern (dekomponert)

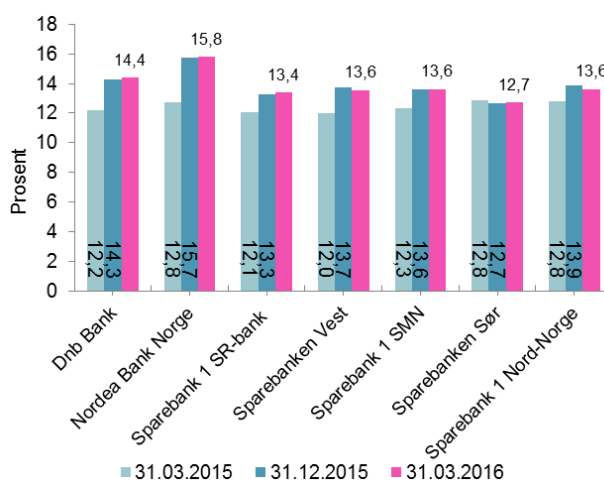

Med unntak av én bank, tilfredsstilte bankene gjeldende minstekrav til ren kjernekapitaldekning, inkludert bufferkrav. Ren kjernekapitaldekning (vektet gjennomsnitt) var for de store bankene 14,5 prosent ved utgangen av første kvartal 2016, mens for de mellomstore og mindre bankene var den henholdsvis 14,8 og 17,1 prosent, se figur 2.3. Nordea Bank Norge har den høyeste kapitaldekningen av de største bankene, se figur 2.4.

Figur 2.3 Ren kjernekapitaldekning i norske banker/bankkonsern

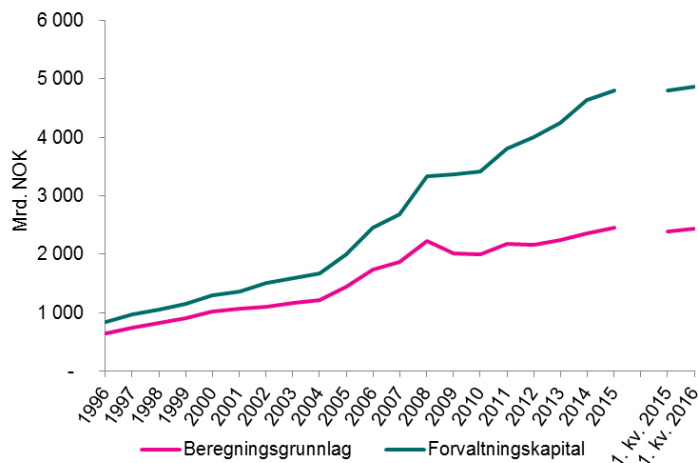

Figur 2.4 Ren kjernekapitaldekning i de syv største bankene

Sammenligning av soliditeten ved utgangen av året med kvartalstall må ta hensyn til at det er et fåtall av bankene som inkluderer delårsresultatet i ren kjernekapital i kvartalene før årsskiftet. I kvartalsberegningen (første til tredje kvartal) av ren kjernekapital gis kun mulighet for å medregne positivt resultat, hensyntatt forventet utbytte, dersom det er revisorgodkjent.

Figur 2.5 Beregningsgrunnlag og forvaltningskapital i norske banker/bankkonsern

Økende andel boliglån med lavere risikovekter enn foretakslån forklarer en vesentlig del av den økende avstanden mellom beregningsgrunnlaget og forvaltningskapitalen, se figur 2.5. Avstanden økte i hvert år i perioden 2008 til 2014. Gjennom 2015 økte beregningsgrunnlaget og forvaltningskapitalen i samme takt. Finanstilsynet strammet inn kravene til IRB-modellene for boliglån i 2014, som isolert sett har bidratt til økt beregningsgrunnlag. Ved utgangen av første kvartal 2016 utgjorde beregningsgrunnlaget (hensyntatt Basel-gulvet) halvparten av forvaltningskapitalen.

2.2 Uvektet kjernekapitaldekning

Uvektet kjernekapitalandel er definert som forholdet mellom kjernekapital og et eksponeringsmål. Eksponeringsmålet Finanstilsynet benytter er basert på gjeldende definisjon i CRR. Målet inkluderer forvaltningskapital samt poster utenom balansen der konverteringsfaktorer anvendes. EU-kommisjonen har som mål å innføre minstekrav til uvektet kjernekapitaldekning innen 2018. I januar 2016 anbefalte Baselkomitéen et minstekrav på 3 prosent, men et høyere krav for globalt systemviktige banker. Minstekravet er ment å komplementere de eksisterende kapitaldekningskravene, og fungere som en backstop for uforsvarlig fall i beregningsgrunnlaget. Flere land, blant andre USA, Sveits og Storbritannia, har valgt å innføre krav tidligere enn det Baselkomitéen anbefaler og EU-kommisjonen legger opp til. På oppdrag fra Finansdepartementet utarbeidet Finanstilsynet et høringsnotat om innføring av minstekrav til uvektet kjernekapitalandel i Norge i mars 2016². I

²

http://www.finanstilsynet.no/Global/Venstremeny/Pressemeldinger_vedlegg/2016/2_kvartal/Horingsnotat_uvektet_kapitalandel.pdf

høringsnotatet foreslo Finanstilsynet minstekrav for norske banker og kredittforetak på henholdsvis 6 og 3 prosent, dersom minstekrav skal innføres før EU-regelverket er klart. Høringsfristen er 5. august 2016.

Norske banker har jevnt over høyere uvektet kjernekapitalandel enn banker i andre europeiske land. Ved utgangen av første kvartal 2016 var det vektete gjennomsnittet på 7,0 prosent, en reduksjon på i underkant av 0,1 prosentpoeng fra utgangen av 2015. Reduksjonen er et resultat av en svak nedgang i samlet kjernekapital samt en beskjeden økning i eksponeringsmålet. De store bankene hadde en svakere reduksjon i uvektet kjernekapitalandel enn mellomstore og mindre banker. Som det fremgår av figur 2.6 har de store bankene lavest uvektet kjernekapitalandel. Ved utgangen av første kvartal var det fem norske banker som lå under det foreslåtte kravet om 6 prosent uvektet kjernekapitalandel.

Figur 2.6: Uvektet kjernekapitalandel i norske banker

